

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ.	9
------------------------------	---

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Χαμένη Ενότητα της Σχολικής Γνώσης: Αποσπασματική, Άσχετη, Αδιάφορη και Ανενεργός

I. Η Εναιοποίηση της Σχολικής Γνώσης ως Αίτημα.	17
Α. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα με τα Διακριτά Μαθήματα.	17
Β. Αμφισβήτηση Επιλογών του Παραδοσιακού Αναλυτικού Προγράμματος	21
Γ. Κοινά Χαρακτηριστικά των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών	27
Δ. Οι Αμφισβητήσεις στη Χώρα μας	28
II. Λόγοι Επανεμφάνισης της Διαθεματικότητας.	30
Α. Επιστημολογικοί Λόγοι.	30
Β. Ψυχολογικοί Λόγοι	36
Γ. Παιδαγωγικοί και Διδακτικοί Λόγοι	39
Δ. Κοινωνικο-Οικονομικοί Λόγοι	42
III. Ο Λαβύρινθος της Ορολογίας.	47
Α. Διεπιστημονικά και Διαθεματικά Προγράμματα Σπουδών.	48
Β. Σύγκριση Διαθεματικών και Διεπιστημονικών Προγραμμάτων Σπουδών	50
Γ. Διαθεματικές Προεκτάσεις.	51
Δ. Δια- πολυ- υπερ- μετα- επιστημονικότητα	53
Ε. Η Διακλήρυξη της Δια- επιστημονικότητας (Trans-disciplinarity)	55

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Σχήματα Διασύνδεσης της Σχολικής Γνώσης

I. Ταξινόμηση Προγραμμάτων Σπουδών	59
II. Η Ακαδημαϊκή Προσέγγιση των Ανεξάρτητων Διδακτικών Αντικειμένων	65
A. Οι Παραδοχές της Νεωτερικής Επιστημολογίας	65
B. Σύγχρονοι Υποστηρικτές και Ελικριτές των Διακριτών Μαθημάτων	68
III. Προσεγγίσεις Ενδο-κλαδικής Συνοχής	74
A. Προσέγγιση Εννοιοκεντρικής Διδασκαλίας	76
B. Προσέγγιση Γνωσιο-διαδικαστικής Εναιοποίησης	78
IV. Οι Παραδοχές των Διεπιστημονικών Προσεγγίσεων	80
V. Προσεγγίσεις Διεπιστημονικής Συσχέτισης	82
A. Προσέγγιση Παραλληλίας Ενοτήτων	82
B. Προσέγγιση Συνδιδασκαλίας Συγγενών Μαθημάτων	85
VI. Προσεγγίσεις Διεπιστημονικής Σύνθεσης	86
A. Προσέγγιση Διεπιστημονικής Διάχυσης	87
B. Προσέγγιση Διεπιστημονικής Διασταύρωσης	87
Γ. Προσέγγιση Υβριδικών Διεπιστημονικών Κλάδων	88
VII. Προσεγγίσεις Δι-επιστημονικών Μετασχηματισμών	89
A. Προσέγγιση Διεπιστημονικών Μακρο-εννοιών και Μακρο-γενικεύσεων	90
B. Προσέγγιση Διεπιστημονικών Μακρο-δεξιοτήτων	92
VIII. Ανακεφαλαίωση	92

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Εναιοποίηση της Σχολικής Γνώσης και Ευέλικτη Ζώνη

I. Η Προβληματική της Διαθεματικής Εναιοποίησης	95
II. Άξονες Εναιοποίησης της Σχολικής Γνώσης	98
A. Θέματα Προσωπικού ή Καθολικού Ενδιαφέροντος	100
B. Ζητήματα Προβληματισμού και Αντιπαράθεσης	101
Γ. Προβληματικές Καταστάσεις	104
III. Διδακτικές Αρχές Διαθεματικής Εναιοποίησης	106
A. Η Αρχή της Παιδοκεντρικότητας	107
B. Η Αρχή της Αυτενεργού Μάθησης	108
Γ. Η Αρχή της Συνδιερεύνησης	108
Δ. Η Αρχή της Παροχής Πληροφοριών	109
E. Η Αρχή της Ολιστικής Προσέγγισης	110

IV. Σύγκριση Διεπιστημονικών - Διαθεματικών Προγραμμάτων Σπουδών	111
Α. Ομοιότητες	111
Β. Διαφορές	112
Γ. Συμπληρωματική Σχέση Διεπιστημονικότητας - Διαθεματικότητας	113
V. Προτάσεις Διαθεματικότητας για το Ελληνικό Σχολικό Σύστημα	114
Α. Συγχρονία και Εμπλουτισμός του Αναλυτικού Προγράμματος	115
Β. Εννοιοκεντρική Διδασκαλία	115
Γ. Μακρο-δεξιότητες	116
Δ. Διεπιστημονικά και Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας	116
Ε. Διεπιστημονικά Διδακτικά Αντικείμενα	118
VI. Η Ευέλικτη Ζώνη ως Πλαίσιο Προωθημένης Διαθεματικότητας	120
Α. Η Ευέλικτη Ζώνη ως Εκπαιδευτική Καινοτομία	120
Β. Τα Καινοτομικά Στοιχεία της Ευέλικτης Ζώνης	124
Γ. Τα Εκσυγχρονιστικά Στοιχεία της Ευέλικτης Ζώνης	128
Δ. Η Βιωσιμότητα της Ευέλικτης Ζώνης	129
Ε. Ευέλικτη Ζώνη και Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα	132
VII. Ανακεφαλαίωση	133

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΝΑΠΛΑΙΣΙΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Εννοιοκεντρικό Μοντέλο Αναπλαισίωσης

I. Εννοιολογική Οριοθέτηση της Σχολικής Γνώσης	135
II. Η Σχολική Γνώση ως Προϊόν Αναπλαισίωσης.	137
Α. Διαδικασίες Επαναπροσδιορισμού Σκοπών και Στόχων	139
Β. Διαδικασίες Μετασχηματισμού.	140
Γ. Διαδικασίες Εμπλουτισμού.	143
III. Σχέσεις της Σχολικής με τις Υπόλοιπες Μορφές Γνώσης	145
Α. Η Σχέση της Σχολικής με την Επιστημονική Γνώση.	145
Β. Η Σχέση της Σχολικής με την Εμπειρικο-βιωματική Γνώση.	146
IV. Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις της Σχολικής Γνώσης	148
Α. Η Προσέγγιση της Αντικατάστασης	148
Β. Η Προσέγγιση Ανάπτυξης της Εμπειρικο-βιωματικής Γνώσης.	150
Γ. Η Προσέγγιση Ανακατασκευής της Εμπειρικο-βιωματικής Γνώσης	152
V. Εννοιοκεντρικό Μοντέλο Αναπλαισίωσης της Σχολικής Γνώσης	156
VI. Πρωτογενείς Πληροφορίες.	161
VII. Ουσιώδεις Πραγματολογικές Γνώσεις	164
VIII. Εννοιολογική Γνώση.	170
Α. Βασικές Έννοιες και Διεπιστημονικές Μακρο-έννοιες	171

B. Κρίσεις	175
Γ. Γενικεύσεις, Μακρο-γενικεύσεις και Αρχές	175
Δ. Σχήματα	176
IX. Η Γνώση που Γίνεται Σοφία	179
X. Εφαρμογή του Μοντέλου στη Σύνταξη του Αναλυτικού Προγράμματος	182
XI. Ανακεφαλαίωση	183

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΓΝΩΣΗ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Εννοιοκεντρικό Πλαίσιο Δεξιοτήτων Αυτο-ρυθμιζόμενης Μάθησης

I. Εννοιοκεντρικό Πλαίσιο Δεξιοτήτων Μάθησης και Διδασκαλίας	185
A. Η Διαδικαστική Διάσταση της Γνώσης	185
B. Πλαίσιο Δεξιοτήτων Μάθησης και Διδασκαλίας	187
II. Στόχος η Αυτο-ρυθμιζόμενη Μάθηση	192
III. Η Κριτική Σκέψη Βάση της Γνωστικής Επεξεργασίας	194
A. Οργανωτική Επεξεργασία	197
B. Αναλυτική Επεξεργασία	198
Γ. Παραγωγική Επεξεργασία	199
Δ. Μεταγνωστική Επεξεργασία	200
IV. Εφαρμογή του Εννοιοκεντρικού Μοντέλου Δεξιοτήτων	204
V. Η Διαδικαστική Γνώση και τα Επίπεδά της	208
A. Μακρο-δεξιότητες	210
B. Διαδικασίες Ολοκληρωμένης Συμπεριφοράς	212
Γ. Δεξιότητες Ευρύτερης Χρήσης	212
Δ. Δεξιότητες Εξειδικευμένης Χρήσης	213
VI. Διδακτικό Μοντέλο Γνωστικής Μαθητείας	213
VII. Ανακεφαλαίωση	215

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έννοια, Ιστορία και Εκπαιδευτικές Δυνατότητες

I. Τα Σχέδια Εργασίας στην Εκπαίδευση	217
A. Ιστορική Θεώρηση των Σχεδίων Εργασίας	217
B. Ο Ρόλος των Σχεδίων Εργασίας στο Σύγχρονο Σχολείο	225
II. Διάρκεια και Θεματολογία των Σχεδίων Εργασίας	228
A. Διάρκεια των Σχεδίων Εργασίας	228
B. Τομείς Αντλησης Θεμάτων	229

Γ. Εννοιολογική Οπτική των Σχεδίων Εργασίας	236
Δ. Κριτήρια Επιλογής Θεμάτων	236
III. Η Συλλογικότητα στα Σχέδια Εργασίας	237
IV. Η Σύνθεση της Μαθητικής Ομάδας	241
Α. Μέγεθος Ομάδας	242
Β. Ομοιογενής και Ανομοιογενής Σύνθεση	243
Γ. Ενδο-ομαδικές και Δι-ομαδικές Σχέσεις	244
Δ. Αποκέντρωση Εξουσίας	246
Ε. Ατομική Ευθύνη	248
ΣΤ. Συνοχή της Ομάδας	248
Ζ. Προϋποθέσεις Συνεργατικής Ομάδας	248
V. Ανακεφαλαίωση	252

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Διεπιστημονικά, Διαθεματικά και Πολλαπλής Νοημοσύνης

I. Βασικές Φάσεις των Σχεδίων Εργασίας	253
II. Προκαταρκτική Προετοιμασία Εκπαιδευτικού	254
Α. Αρχικός Καθορισμός Δυνητικών Σκοπών από τον Εκπαιδευτικό	254
Β. Διεπιστημονική και Διαθεματική Εξακτίνωση του Θέματος	255
Γ. Το Πλαίσιο της Εξακτίνωσης	258
Δ. Στόχοι, Δραστηριότητες, Υποδομή και Αξιολόγηση	259
III. Οργανόγραμμα Φάσεων των Σχεδίων Εργασίας	261
Α. Συλλογικός Προγραμματισμός	261
Β. Ενδο-ομαδικός Προγραμματισμός	263
Γ. Συλλογική Διεξαγωγή του Έργου	263
Δ. Παρουσίαση του Ομαδικού Έργου	273
Ε. Αξιολόγηση του Ομαδικού Έργου	273
IV. Τα Μαθητικά Ενδιαφέροντα ως Πλαίσιο Εξακτίνωσης	274
V. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα ως Πλαίσιο Εξακτίνωσης	277
Α. Προετοιμασία Εκπαιδευτικού	279
Β. Εισαγωγικό Μάθημα	281
Γ. Διεξαγωγή Συλλογικής Εργασίας	282
Δ. Παρουσίαση του Έργου των Ομάδων	283
Ε. Αξιολόγηση	283
VI. Οι Πολλαπλοί Τύποι Νοημοσύνης ως Πλαίσιο Εξακτίνωσης	285
Α. Θεωρίες για τη Φύση της Νοημοσύνης	285
Β. Η Θεωρία των Πολλαπλών Τύπων Νοημοσύνης του H. Gardner	285

Γ. Οι Οκτώ Τύποι Νοημοσύνης κατά τον H. Gardner	289
Δ. Οι Οκτώ Τύποι Νοημοσύνης ως Πλαίσιο Διαθεματικής Εξακτίνωσης	295
VII. Ανακεφαλαίωση	295
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ	297
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ	323

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

<i>Ο εαυτός μου στον περιβάλλοντα χώρο.</i>	331
Τριανταφυλλιά Νικολούδη	
<i>Η διατροφή</i>	365
Αντιόπη Φραντζή και Μαριάννα Χατζημηχαήλ	
<i>Συλλογές και Μουσείο, Συλλογές και Σχολείο: Μια σύμπραξη δύο τάξεων.</i>	401
Αλεξάνδρα Χ. Κουλουμπαρίτη και Ζαμπέλ Μουρατιάν	
<i>Η Μεσόγειος θάλασσα.</i>	451
Μαρία Δημοπούλου	
<i>Η Μέλισσα: Ένα σχέδιο εργασίας με τα “κεντρίσματα” της πολλαπλής νοημοσύνης</i>	507
Κυριάκος Α. Περβανάς	
<i>Πολυπολιτισμική προσέγγιση στη διατροφή.</i>	547
Ιουλία-Αθηνά Σπινθουράκη και Άννα Φτερινάτη	
<i>Η Ιστορία του τόπου μου</i>	571
Τάσος Ζόμπολας και Ελένη Μπαμπίλα	
<i>Μια επιστημοκεντρική διαθεματική προσέγγιση του “ηλεκτρικού” φωτός.</i>	617
Γ.Θ. Καλκάνης, Σ. Στράγκα, Κ. Δενδρινός, Δ. Ιμβριώτη, Μ. Πατρινόπουλος, Αθ. Τσαγκοζέωργα, Β. Δημόπουλος, Αν. Οικονόμου, Δ. Σωτηρόπουλος, Κυρ. Δημητριάδη, Β. Σερέπα, Ε. Φέγγου	
<i>Αλλαγή και συνέχεια (βλέπε συνοδευτικό CD)</i>	
Κυριάκος Α. Περβανάς	
<i>Παραρτήματα στα σχέδια εργασίας (βλέπε συνοδευτικό CD)</i>	